

RESTAURAREA LUCRĂRII „AMOR ȘI PSYCHE“

Horiana CHICU

Lucrarea din marmură căreia i-am dat titlul provizoriu „Eros și zeița dragostei“ aparține Muzeului „Theodor Aman“ și are nr. de inventar 878. După cum reiese din procesul-verbal de predare-primire încheiat între Muzeul Aman și restaurator ea a fost spartă, din greșeală, în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Muzeul Theodor Aman, instalat în fosta locuință a pictorului, construită după planurile întocmite de el, împodobită cu sculpturile pe care singur le-a cioplit, cuprinde o bună parte din opera lui și îngăduie vizitatorului să cunoască locul unde a trăit, a lucrat și a creat artistul. Natură bogat dotată, el practică nu numai pictura, ci și sculptura în lemn, gravura, arhitectura. La mijlocul secolului trecut, Aman este un artist important în România, un artist care ca și reprezentanții Renașterii, nu se concepea decât ca un om întreg pentru care orice formă a materiei plastice era un imbold pentru crearea unei opere durabile. Întemeietor al Școlii de Belle Arte în 1864 la București el organizează expoziții și reuniuni în atelierul său inițiind și fondând prima galerie de tablouri din România. În 1850 Aman este elev în atelierele artiștilor francezi Martin Dröling și François Picot și locuiește în cartierul latin din Paris. Însotit de frumos și de cultură nu este de mirare că în inventarul Muzeului Aman se găsește și o sculptură în marmoră, copie după o lucrare a sculptorului italian Canova.

În inventarul Muzeului Aman lucrarea nu are titlu (este trecută cu titlul „Anonim“), dar coincidența a făcut ca în clipa preluării ei pentru restaurare să găsesc produs în „ARTE 26“ nr. 2 din februarie 1991, pag. 6, imaginea intitulată „Amor și Psyche“ care corespundea operei din marmoră de la Muzeul Aman, aceasta fiind însă o copie la dimensiuni reduse. Este de presupus că în perioada în care Aman și-a făcut studiile la Paris a cumpărat această copie. Consultând scrieri referitoare la opera lui Canova am aflat că acesta vine la Paris în 1802 și 1810, la invitația lui Napoleon pentru a executa, printre altele, și portretul împăratului.

Antonio Canova, celebru sculptor italian, născut la 1 noiembrie 1757 are o operă foarte variată aparținând tuturor genurilor, de o fecunditate prodigioasă. Lucrările executate de el în marmoră i-au adus celebritatea (Teseu învingând minotaurul, Amor și Psyche, monumente funerare ca cel al prințului Frederic d'Orange). Dar operele în care apare cel mai pregnant talentul lui Canova sunt grupurile și statuile care îi inspirau un sentiment personal și delicat de eleganță savuroasă, o sensibilitate plastică pentru formele mângâiate fin în marmoră și redată cu multă dragoste de artist.

Având în vedere toate acestea am dedus că este prioritară declanșarea operei de restaurare a acestei lucrări din patrimoniul muzeului Aman, deoarece ea era în stare de degradare, spartă în șase bucăți, fiind astfel amenințată cu distrugerea totală.

Restaurarea implică o serie de măsuri, care urmăresc să readucă obiectul într-o condiție mai bună, pentru a-i prelungi viața. În zilele noastre restaurarea nu înseamnă a face opera de artă mai frumoasă, ci în aplicarea unor tratamente eficiente care să-i asigure astfel o rezistență îndelungată. Restaurarea are scop curativ,

încercând să înlăture bolile, iar în unele cazuri, ca cel de față, să combată deteriorările accidentale.

În cele ce urmează voi reda operațiunile obligatorii ce rezultă din fișa de restaurare:

Fișa de restaurare

Autor: anonim

Titlul (provizoriu): „Eros și zeița dragostei“ (După părerea mea acest titlu nu corespunde. Potrivit Micului dicționar enciclopedic Eros, în mitologia greacă, este zeul iubirii, fiul Afroditei, El este înfățișat ca un copil frumos, uneori înaripat, cu tolbă și arc, ceea ce nu este cazul de față).

Nr. inventar: 878

Tehnica: ronde-bosse

Material: marmoră alabastru

Proveniență: Muzeul Theodor Aman

Starea operei sau obiectului de artă înainte de restaurare:

- Lucrarea reprezintă o scenă mitologic erotică cu caracter – zeița îmbrățișată de Eros. Această lucrare este o copie de proporții reduse (sculptură mică) după lucrarea originală care se află la Muzeul „Louvre“ din Paris operă a sculptorului Canova. Este concepută la proporții apropiate de cele naturale. Eros fiind compus cu aripi care în lucrarea copie lipsesc, însă se observă în zona omoplaților personajului masculin două bucăți metalice care dovedesc că acestea au fost montate în vederea fixării aripilor.
- De asemenea lipsesc brațele și laba piciorului drept ale zeiței ca și piciorul stâng al bărbatului. De remarcat că lipsurile lucrării ce se află la Muzeul Aman și care fac obiectul restaurării, sunt vechi și nu se datorează proastei manevrări.

Starea în care se află lucrarea în momentul de față se datorează unei manevrări necorespunzătoare.

Lucrarea s-a spart în trei fragmente mari, trei mijlocii și trei mici.

Spărtura principală s-a produs în zona mediană a compoziției.

Unul din fragmentele mari cuprinde zona toracică a personajului feminin și zona coapselor la personajul masculin.

Fragmentele mijlocii și mici alcătuiesc piciorul drept al tânărului: două fragmente la piciorul drept și unul la piciorul stâng.

Pe platforma semicirculară pe care sunt amplasate personajele se observă fisuri fine (colțul din stânga și cel din dreapta).

- Lucrarea prezintă impurități (praf, câteva pete gălbui) pe întreaga suprafață, mai ales în zonele mai adâncite.

Diagnostic: este necesară asamblarea fragmentelor existente, consolidarea cu atmătură metalică a fragmentelor pentru a rezista la eventuale căderi, loviri. Se va curăța lucrarea în întregime cu apă și fulgi de săpun.

Înainte și după restaurare au fost executate fotografiile de ansamblu și detaliu. Ele au valoarea unui document din care să se poată ușor desprinde nu numai forma și ornamentația dar mai ales materialul, particularitățile și rafinamentul meșteșugului de execuție.

Descrierea operațiunilor de restaurare:

Au fost asamblate, în primul rând, cele două fragmente mari existente care formau platforma pe care se aflau cele două personaje.

Cu ajutorul bormașinei s-au făcut câte două orificii în ambele trunchiuri ale personajelor pentru a introduce tije metalice în vederea consolidării. La fel s-a procedat și cu piciorul drept al personajului masculin, care fusese spart în trei fragmente.

- Tijele metalice și fragmentele între ele au fost fixate și lipite cu soluție ARALLDITTE plus întăritor.
- La cele două extremități ale platformei, unde se observau fisuri, pentru a preveni eventuale spărturi, s-au efectuat orificii (câte două la amândouă extremitățile) cu ajutorul bormașinei. Această operațiune s-a făcut în porțiunea mai groasă, înaltă, a platformei. Au fost introduse în acele orificii tije metalice, fixate și ele cu soluție ARALLDITTE plus întăritor.
- Excesul de soluție care a ieșit pe suprafața lucrării, rezultat din presarea bine făcută a fragmentelor între ele, s-a curățat, a doua zi, după întărire, cu ajutorul bisturiului, operațiune făcută cu grijă pentru a nu zgâria lucrarea. De asemenea zona rosturilor a mai fost curățată cu tampoane de vată îmbibate cu acetonă. Nu s-a folosit însă multă acetonă pentru a nu slăbi rezistența soluției.
- Lucrarea a fost curățată de praf și impurități cu apă și fulgi de săpun.

În concluzie, restaurarea însemnând „un minimum de intervenție chirurgicală“ (L'organisation de musées. Conseils pratiques, Musées et Monuments, vol. IX, UNESCO, Paris, 1959), conservarea trebuie să fie preocuparea de bază a cercetărilor actuale, pentru protejarea bunurilor culturale de acțiunea factorilor dăunătoare. Conservarea are caracter preventiv, creând condițiile optime de păstrare a obiectelor, restaurarea având scop curativ, de înlăturare a bolilor, prelungind viața unor obiecte deteriorate.

BIBLIOGRAFIE

- La grande encyclopedie, Paris, 1880-1900
- Corina Niculescu, Muzeologie generală, Editura didactică și pedagogică, București, 1975
- M.V. Farmakovski, Conservarea și restaurarea colecțiilor de muzeu
- Restaurarea: știință și artă, Muzeul de artă București, 1976
- Muzeul Theodor Aman, Catalog, București, 1971

SUMMARY

The Restauration of a Sculpture „Amor and Psyche“

by Horia Chicu

The paper deals with the restauration of a marble sculpture damaged durring the events of 1989. The sculpture is a reduced version of one of Canova's masterpieces; the copy was brought from Paris by Theodor Aman – apprentice of the French artists Michel Drolling and François Picot.